

UNA ETAPA DELS CURSOS DE CATALÀ HISTÒRICAMENT TERGIVERSADA

«Al cap de dos anys es trasllada al Negociat de Reus, al carrer de l'Amargura, al pis que havia estat de la Sección Femenina. Una vegada més torna a començar i converteix el pis en la seu del servei de l'ensenyament de català. Calia reciclar tots els mestres i funcionaris i ella s'hi va abocar. Recorda que tenien uns 40 professors que donaven servei a tots els pobles de la comarca del Baix Camp, la Ribera, el Priorat i la Conca de Barberà. Van ser uns anys de molta activitat «on tot estava per fer però on tot encara era possible».

Article "Maria Tarragó Artells. Retalls de cent anys de vida"

Signat per Empar Pont Albert, després d'una entrevista amb Maria Tarragó.

Revista del Centre de Lectura de Reus

Vol. 2023: 9a època. 1r quadrimestre

AQUEST PARÀGRAF DE L'ENTREVISTA IGNORA LA REALITAT TOT I QUE EL TESTIMONI PRINCIPAL D'AQUELLS FETS, ANDREU SOTORRA, ELS VA ACLARIR DETALLAMENT A L'ENTREVISTADORA. EN REALITAT, HAURIA DE RESUMIR-HO A PARTIR D'AIXÒ:

«Al cap de dos anys, després d'una conspiració de sota mà de Josep-Lluís Carod Rovira, que havia entrat de funcionari a la Delegació de Cultura de la Generalitat de Catalunya a Tarragona i que cobrava la plaça de delegada que ostentava Maria Tarragó, aconseguí, amb la conxorxa del conseller Max Cahner, fer fora del seu lloc a Maria Tarragó, de la delegació de Tarragona, amb el subterfugi de muntar una filial del departament de Cultura a Reus. Es recupera el 1r pis del carrer Cervantes núm. 26 (actual carrer de l'Amargura) on hi havia hagut la Sección Femenina de la Falange, amb les últimes responsables falangistes que encara s'hi arrossegaven i que, amb la política endolcida de la "transició" van ser readmeses com a funcionàries de ple dret de la Generalitat de Catalunya —com a recepcionistes i oficinistes— al mateix habitatge que es va batejar com a Negociat de Reus del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Abans de posar-lo en marxa, la delegada Maria Tarragó intenta donar-li vida i ho fa primer amb el col·lectiu anomenat "Les missioneres", amb seu al carrer Prat de la Riba, num. 5, un col·lectiu marcadament d'esquerres, antifranquista i el que al segle XXI es diria "activista", però les responsables d'aquell col·lectiu no accepten l'oferta de Maria Tarragó, segurament per l'aversion que els provoca la presència de les antigues falangistes de la Sección Femenina. Aleshores, Maria Tarragó pensa en Òmnium Cultural Baix Camp, que tenia una petita seu al carrer Vilar, núm. 5, i que, a més de classes per correspondència, ja feia classes de català en diferents aules a Reus (Centre de Lectura), i fora de Reus, en algunes de les poblacions de la comarca i de la vegueria.

Fins a aquell moment, en diferents etapes, havien impartit cursos de català diversos grups de professorat. Els pioners, encara en clandestinat, i per correspondència, entre el 1965 i el 1975, Ramon Amigó, Teresa Miquel, Maria Elena Forniés, Robert Miralles, Mercè Totosaus, Josep Sànchez, Josep M. Cabré, M. Dolors Vallverdú, Maria Pallach, Albert Palacín, Josep M. Virgili, Dolors Mestres, Alfons Boqué, Miquel Buqueras, Ferran

Jové Hortonedà, Joan Llorens, Antoni Perera. I del 1977 endavant, Andreu Sotorra, Lena Paüls, Joan Baptista Bové, Ció Munté, Teresa Jové, Alfons Barceló, Misericòrdia Matas, Montserrat Foraster, Carme Tost, M. Dolors Mestres, Josep M. Virgili, Maria Salvat, Ventura Gili, Sílvia Rofes, Maria del Mar Barriach, Antoni Carbonell, i molts d'altres. Pel que fa als cursos de reciclatge de professorat, hi van exercir: Andreu Sotorra, Lena Paüls, Montserrat Corretger, Carme Just, Francesc Llobet, Carme Coca, Fermí Roig, Albert Masdeu, Àngels Cabré, Àngels Ollé, Pere Anguera, Josep M. Martí, Misericòrdia Vallès, entre altres. I, excepcionalment, en unes primeres proves de selecció de nivell, hi van col·laborar Joaquim Mallafrè i Rosa Cabré.

En aquella època, principis dels anys vuitanta, Maria Tarragó fa una entrevista amb Andreu Sotorra, president d'Òmnium Cultural Baix Camp, per fer-li l'oferta del pis de la Sección Femenina. Com que l'augment d'alumnat de català i de cursos —adults, reciclatge professorat, administració pública— anava en creixença i s'acostava el seu auge històric, la Junta d'Òmnium Cultural Baix Camp accepta l'oferta immediatament amb el benentès també que era una oportunitat per tornar a la ciutadania un valor immobiliari fruit de les ocupacions que havia dut a terme el règim franquista de la Dictadura. Això volia dir disposar de tres aules de trenta places cadascuna durant totes les hores del dia i unes persones funcionàries permanents que en fessin la recepció.

Fet l'acord amb Maria Tarragó —el Departament de Cultura ofereix la infraestructura del local del carrer de l'Amargura i Òmnium Cultural Baix Camp l'organització dels cursos— a partir del 1981-1982, els membres de la Junta d'Òmnium Baix Camp, s'encarreguen de fer l'última neteja de l'antic habitatge falangista i hi van trobar tot de material folklòric de caire espanyolista i fins i tot els retrats del dictador Franco del fundador de la Falange, José Antonio (per si de cas!).

Feta la neteja i la corresponent “fumigació”, el Negociat de Cultura del Departament de Cultura va moblar les aules amb les cadires de braç adequades, les pissarres i les taules de professorat, a més d'una sala dedicada a les reunions dels professors. La seu del Negociat de Cultura va ser inaugurada —plena de gom a gom— per Aina Moll, aleshores directora general de Política Lingüística, invitada expressament per Òmnium Cultural. I Òmnium Cultural Baix Camp, tal com feia aleshores, hi va reunir el programa de classes de català que es feien des de les 8 del matí (administració i funcionaris en primer torn en una hora alliberada a càrrec dels seus departaments), a les hores restants diürnes de matí, tarda i vespre (cursos per a adults) i els matins dels caps de setmana (reciclatge de professorat). En totes aquestes hores, es va poder comptar amb la recepció de les funcionàries reconvertides de la Falange —cosa que no feia gaire gràcia a moltes de les mestres més grans, que havien hagut de passar en el seu moment pels cursets obligatoris de l'època franquista— i fins i tot amb el suport extra d'un bidell de l'Ajuntament.

Per aquelles aules del carrer de l'Amargura, hi van passar centenars i centenars d'alumnes, sempre sota l'organització d'Òmnium Cultural Baix Camp i la coordinació d'Andreu Sotorra —amb caràcter d'activista cultural i no de funcionari—, que estava en contacte com a responsable amb el Servei d'Ensenyament del Català (SEDEC), que va impulsar Joaquim Arenas, sota el paraigua de la Direcció de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, que era la que subvencionava els cursos d'adults, els de

funcionaris en col·laboració amb el departament de Governació, i els de reciclatge de professorat en col·laboració amb el Departament d'Educació. El nombre de professorat d'aquesta intensa etapa va oscil·lar entre els 40 i 50 professors que exercien en diferents franges horàries, modalitats i nivells. Tots ells, sense contracte, amb el títol corresponent de professor de català convalidat per la Universitat de Barcelona i la Universitat Autònoma de Barcelona o llicenciats en Filologia catalana, aquests últims, sobretot, pel que feia als cursos de reciclatge de professorat.

La conseqüència d'aquest allau de cursos va portar automàticament a una nombrosa participació en els exàmens que es convocaven anualment, i que van substituir els que convocava antigament el Servei Català d'Ensenyament (DEC) d'Òmnium Cultural sota la direcció de Joan Triadú, i posteriorment, els de la Junta Permanent de Català de la Generalitat de Catalunya. Com que era impossible encabir l'alt nombre d'inscrits al carrer de l'Amargura, per espai, i sempre eren en dissabte, Òmnium Cultural Baix Camp va optar per contractar les aules de la Facultat de Medicina —contrucció amb el suport civil de la ciutat— del carrer Sant Llorenç, tocant a l'actual Refugi de La Patacada, on es podien atendre a la vegada centenars d'aspirants en les seves amplíssimes aules (tant el professorat de reciclatge, com l'administratiu o d'adults, que feien les proves convocades per la Junta Permanent de Català dels diversos nivells, de la qual formava part Andreu Sotorra com a coordinador i representant de la zona).

Aquesta col·laboració d'Òmnium Cultural Baix Camp amb el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya va acabar a tocar del curs 1989-1990, quan Òmnium Cultural Baix Camp va obrir l'Escola de Català Escornalbou —fundada i dirigida per Andreu Sotorra i Lena Paüls— al carrer Monterols, núm. 10, on es van continuar fent cursos per a adults.

La iniciativa de la fundació de l'Escola de Català Escornalbou sorgeix pel fet que s'havia començat a patir la burocratització en l'organització de cursos i el professorat va manifestar el seu malestar pels processos administratius. No obstant això, es va continuar exercint sempre amb els cursos establerts. S'havia constatat la gran diferència entre l'esperit de les classes d'Òmnium Cultural Baix Camp, que es feien d'una manera molt més didàctica, moderna i professional, fins i tot amb mitjans audiovisuals —una excepció en aquell moment— i la nova direcció burocràtica des de l'esfera política.

Arran de tot plegat, aquesta etapa d'ensenyament del català, en mans exclusives de coordinació d'Òmnium Cultural, va acabar el 1990, quan, d'altra banda, després de fundar-se políticament el 1988 el Consorci per la Normalització Lingüística, amb la coalició de tots els partits polítics de l'època, que va consolidar la creació del Centre de Normalització Lingüística, es va crear la delegació de Reus el 1990, anomenat ara Centre de Normalització Lingüística Miquel Ventura, amb seu, després d'un temps provisional encara al local exfalangista del carrer de l'Amargura, al remodelat Mas Vilanova, al carrer de l'Àliga, núm. 1, a tocar del Passeig de Msericòrdia, on ha continuat exercint amb nous cursos de català adaptats a les necessitats de la societat del segle XXI, sobretot destinats a la població adulta immigrada.»